

C&#h n tu&#n nay tôi &#mình, không có ra ngoài. H&#i sáng th&#y trong ng&#&#i kh&#e &#i, ch&#t thêm ph&# cách gì.

Nh&#c đ&#n ph&# là đúng bằng t&#n c&#a tôi r&#i, b&#i vì tôi có r&#t nhi&#u k&# ni&#m riêng t&# v&# ph&# v&#i ông bô c&#a tôi, k&# hoài không h&#t. Nay đã v&# h&#u, và ông bô tôi cũng đã leo lên bàn th&# ăn xôi nghe k&#n t&# h&#n 30 năm nay r&#i, nh&#ng m&#i &#n ăn ph&# đ&#u ít nhi&#u nghĩ đ&#n ông bô tôi.

M&#c dù xu&#t thân " Cao C&#ng S&# C&# Đông D&#ng", ông bô tôi v&#n thu&#c lo&#i th&#y giáo th&# c&#u, đ&#t tiêu chu&#n "th&# nh&#t hay ch&#, th&# nh&#i đ&# đồn", mà tôi &#i là con trai đ&#u lòng - c&#u c&# con bà hai, lo&#i "con đ&#i con ch&#, con c&#u con kh&#n" - nên đ&#&#c &#ng c&#ng &#m, mà càng c&#ng &#i càng ch&#t... cha tui! &#ng o ép tôi t&# cái h&#c đ&#n cái ăn, mu&#n nhào n&#n tôi thành m&#t "b&#n sao" c&#a &#ng. V&# cái h&#c thì th&#nh tho&#ng &#ng &#i múa roi mây, b&#t chia "v&#c b&#" các "t&#ng" các "m&#t", &#ng qu&#ng là &#ng l&#i tôi ra "uýnh bi&#u di&#n" cho đám h&#c trò c&#a &#ng coi ch&#i, uýnh đ&#n n&#i không &#n đ&#&#c, thành th&# b&#y gi&# v&#c nh&# th&#o. V&# cái ăn thì &#ng ăn cái gì, tôi ph&#i ăn cái đó, &#ng ăn ki&#u gì tôi ph&#i ăn ki&#u đó.

Riêng v&# ph&# thì g&#n h&#t m&#t đ&#i, tôi v&#n ch&#a th&#y ai mê ph&# nh&# ông bô tôi. Đ&#i v&#i &#ng, ăn ph&# không ph&#i đ&# ăn cho no, mà đ&# ăn cho... s&#&#ng! H&#i 1954 tr&# v&# tr&#&#c &# Hà N&#i, thành ph&# bé b&#ng cái bàn tay, không ti&#m ph&# nào mà &#ng không đ&#n tôi t&#i ăn th&#, đ&# ch&#n nh&#ng ch&# ngon nh&#t theo cái "gu" c&#a &#ng. &#ng chê ph&# C&#a Nam là n&#&#c không trong, bánh không m&#ng, không dai, nh&#t là &#ng c&#c &#c đ&# kích món ph&# tái sách c&#a ti&#m này. Theo &#ng, ph&# thì ph&#i là ph&# bò, và là ph&# chín, th&#t m&#i th&#m, còn tái thì có mùi gây c&#a th&#t bò s&#ng, làm m&#t mùi ph&#, đ&#ng th&#i th&#t s&#ng làm n&#&#c ph&# "đ&#c nh&# n&#&#c c&#ng", ăn ph&# tái là không bi&#t ăn ph&# (!). &#ng cũng thích nh&#u sách bò &#m ch&# có ph&#i không đâu, nh&#ng ph&#i là sách ch&#m t&#&#ng g&#ng, ăn v&#i húng gi&#i thôi, không th&# cho vào ph&# đ&#&#c. &#ng chê ph&# C&#a Nam thua xa ph&# C&#u G&#. &#ng có th&# ăn ph&# sáng-tr&#a-chi&#u-t&#i-khuya, t&# s&#m tỉnh m&# đ&#n t&#i m&#t m&# khuya &#c khuya &#, b&#t c&# lúc nào, và có th&# ăn ngày này sang tháng khác. &#ng coi ph&# nh&# m&#t món ăn ch&#i, thích lúc nào thì ăn lúc n&#y, ăn &#y h&#&#ng &#y hoa thôi. M&#t ph&#n cũng vì bát ph&# (t&# ngày vô Nam tôi m&#i quen kêu b&#ng tô ph&#) Hà N&#i th&#i đó nh&# x&#u, ít x&#n, nông to&#t - ti&#ng vẫn ch&#&#ng kêu b&#ng "thanh c&#nh" - tu&#i thi&#u niên tr&# gi&# c&#a tôi h&#i đó thì ch&# húp ba b&#n húp là tiêu bát ph&#! Ch&# là ph&# gánh Hà N&#i ngày x&#a không ăn b&#ng thìa (mu&#ng), ch&# có đũa đ&# g&#p, và... kê mi&#ng húp!

Ông bô tôi ch&#n ph&# ch&# không ch&#n ch&#, &#ng ch&#u nh&#t là gánh ph&# c&# đ&#nh &# Ph&# Hàng V&#i, khúc g&#n &#u Trĩ Viên h&#i đó (b&#y gi&# ch&# bi&#t đã đ&#&#c xây khách s&#n ho&#c công ty gì n&#a). Ăn ph&# gánh Hàng V&#i vào gi&# đi làm bu&#i sáng thì ph&#i x&#p hàng, r&#i t&# kéo gh&# đ&#u ng&#i ăn ngay trên v&#a hè. Ngh&# hè, &#ng ch&#m thi ch&#m c&# xong, th&#&#ng đ&#a tôi ra bãi bi&#n Đ&# S&#n, ô tô ca (xe đồ) đi ngang H&#i D&#&#ng thì mua bánh đ&#u xanh R&#ng Vàng, đ&# ghé H&#i Phòng, sau khi ăn

phở H&#p L&#i Phở Cát Dài (hình nh&# s&# nhà 215 thì ph&#i, lâu quá quên m&#t tiêu) thì dùng làm món tráng mi&#ng. Ti&#m ph&# H&#p L&#i này còn n&#i ti&#ng v&# các món ph&# xào dòn, xào m&#m, cũng nh&# ph&# áp ch&#o khô, áp ch&#o n&#&c. Hóa nên t&# nh&# xúu tôi đã lấy cái b&#nh mê ph&# c&#a ông bô tôi, nh&#ng không mê đ&#n n&#i quá khích nh&# &#ng. &#ng đ&# kích các lo&#i ph&# "bi&#n t&#u" nh&# ph&# gà, ph&# s&#t vang... cho r&#ng "ph&# thì ph&#i là ph&# bò". Tôi cũng có th&# ăn ph&# b&#t c&# lúc nào đói b&#ng, và có th&# ăn m&#i ngày mà không chán. Th&#m chí h&#i nh&# xin ti&#n ăn ph&# vào bu&#i chi&#u, bà bô không cho, b&#t ăn c&#m, nhi&#u l&#n tôi ph&#i gi&# v&# &#m (b&#nh) đ&# đòi ăn ph&#.

Ch&# bi&#t &# Sài Gòn tr&#&c 1954 có ti&#m ph&# không, ch&# bi&#t là t&# sau 1954 thì nhi&#u ti&#m ph&# B&#c m&#i theo nhau m&#c lên, và cha con tôi ngày ngày đi "duy&#t" t&#ng ti&#m, nghe nói ti&#m nào m&#i m&# là t&#i ăn th&#. Ông bô tôi ch&#u nh&#t là ti&#m ph&# x&#p x&# mang tên "Ph&# S&# 1" trên đ&#ng Phan Thanh Gi&#n cũ (nay là Đ&#n Biên Ph&#), ngay k&# đ&#ng r&#y xe l&#a. Ông ch&# ti&#m th&#y ông bô tôi vào là ph&#i tr&#ng bánh ba b&#n l&#n cho th&#t k&#, đ&# khi chan n&#&c dùng (n&#&c l&#o) thì n&#&c m&#i không b&# đ&#c, b&#i vì &#ng không ch&# ăn ph&#, mà &#ng còn nhìn ph&# n&#a. Bánh ph&# ph&#i tr&#ng t&#&i nh&# b&#ch ng&#c, còn n&#&c ph&# ph&#i vàng óng, trong su&#t nh&# h&# phách! &#ng còn k&# n&#&c béo, h&#i đó ai mà bi&#t cô-lét-tê-rôn là cái quái gì, ch&# vì, nh&# &#ng nói, tô ph&# n&#&c béo "trông thô b&# l&#m"! Còn n&#u ph&# mà cho c&# c&#i vào thùng n&#&c l&#o thì &#ng b&#o là "b&# l&#o b&# l&#u". V&# sau ti&#m này đ&#n v&# Tân Đ&#nh g&#n nhà tôi, trên đ&#ng Hai Bà Tr&#ng, g&#n ngã t&# x&#o Yên Đ&# - Tr&#n Quang Kh&#i, r&#i sau l&#i đ&#n đi n&#i khác. M&#c đ&#u "ch&#u đèn" ti&#m này, &#ng v&#n ch&# là con bò Mi&#n Nam không ngon (ngay c&# ph&# Hà N&#i ngày x&#a, mu&#n ngon thì ph&#i n&#u v&#i bò nuôi &# t&#nh Phú Th&# c&#), n&#&c dùng không đ&#m đà, bánh ph&# Sài Gòn làm không đúng cách, không đ&#&c m&#ng, đ&#&c dai, mà c&# b&# b&# b&#, rau mùi (ngò) Sài Gòn không th&#m v.v...

Ph&# Sài Gòn sau 1954 không còn là ph&# B&#c thu&#n túy n&#a, tô ph&# l&#n h&#n, đa đ&#ng h&#n. Ph&# Tàu Bay &# đ&#ng Lý Thái T&#, g&#n khu B&#c H&#i c&#a dân B&#c K&# Công Giáo di c&#, là m&#t trong nh&#ng ti&#m s&#m s&#a, r&#t đông khách, giá r&#, tô b&#, l&#i còn có lo&#i "tô xe l&#a" n&#a. Ông bô tôi ch&# ph&# Tàu Bay là n&#&c đ&#c, bánh đã dày l&#i b&#, ch&# đ&#&c cái r&#. Khi ăn thì cho đ&# th&# rau th&#m, v&# sau l&#i có giá s&#ng, giá tr&#ng, ăn v&#i c&# t&#ng đen c&#a Tàu. &#ng thù cái món t&#ng đen này l&#m, nói là khi&#n ph&# bi&#n thành... mùi Tàu. Th&#y th&#c khách chăm chú "s&#a so&#n" tô ph&#, v&#t ch&#nh, ng&#t đ&# lo&#i rau th&#m b&# vô, cho giá vô, r&#i còn tr&#n đ&#u lên tr&#&c khi ăn, &#ng b&#o "đúng là c&#m heo". Ph&# B&#c ngày x&#a ch&# ăn v&#i hành tây và rau mùi (ngò), còn rau qu&#, t&#c húng qu&# thì ch&# ăn v&#i th&#t chó ho&#c ti&#t canh và lòng l&#n (ch&#m m&#m tôm chanh &#t), cho nên ngoài B&#c m&#i g&#i rau húng qu&# là húng chó ho&#c húng ti&#t canh.

Theo ông bô tôi, đ&#m đ&# bi&#t nh&#t gi&#a món Tàu và món Ta là món Ta th&#&ng ăn v&#i các lo&#i rau th&#m, còn món Tàu không kèm rau th&#m. Món Ta thì món nào ăn v&#i rau th&#m n&#y, tuy&#t đ&#i không th&# l&#n l&#n đ&#&c. Cho nên ng&#i mùi rau tía tô thì t&# nhiên th&#y thêm các món &#c, &#ch, ba ba (cua đinh); ng&#i mùi rau kinh gi&#i thì nghĩ đ&#n bún ri&#u; nhìn th&#y rau thìa là thì thêm ch&# cá, ng&#i mùi rau húng gi&#i thì thêm sách bò, vó bò, bê thui, bò thui (đ&#u ch&#m t&#ng g&#ng) v.v... Nay n&#u b&# h&#m bà làng các lo&#i rau th&#m vào ph&# thì... "ch&# còn ra cái quái gì n&#a!"

Sau khi tôi - cái "b&#n sao" c&#a &#ng - vô tr&#&ng H&#c Đ&#i S&# C&# Sài Gòn, không còn trong vòng o

ép c a ng n a, thì tính ch t "b n sao" trong tôi phai nh t d n, t nhiên tôi thích ăn ph ki u Sài Gòn, giá s ng, rau th m gì cũng cân tu t, rau d p cá, ngò om, húng chó, ng ba lá... làm ráo n o, có đ i u là cho đ n nay v n không thích ăn ph tái, và càng không th x t t ng đen vô ph ! Tôi không đ c rõ tình hình ph Hà N i sau năm 1954 ra sao, nh ng sau 1975, nhi u ng i Hà N i vào k r ng giai đ n khó khăn lúc tr c thì ch có ph qu c doanh v i món "ph không ng i lái". Ph i x p hàng, mua phi u, nh ki u các c a hàng ăn u ng qu c doanh Sài Gòn sau 1975 v y. "Ph không ng i lái" t c là ph không có th t, ch có bánh ph và n c ph n u b ng x ng bò. Vì n c ph quá nh t nh o do ít x ng bò, nên nhi u ng i đi ăn ph không ng i lái đã ph i đem theo l "mì chính" (b t ng t - âm Qu ng Đông c a "v tnh"), r c m t chút vào bát ph đ đánh l a kh u v . Th m đ n th là cùng! Chính vì v y, đ n nay dân Hà N i v n còn thói quen ăn nhi u b t ng t, và còn có câu thành ng tân th i: "Đ t nh mì chính th i bao c p".

Vì mê ph , nên tôi thích tìm hi u tình hình ph . Ch a bao gi Sài Gòn m c thêm nhi u quán ph , ti m ph l n nh nh hi n nay, h u nh đ ng ph nào, hang cùng ngõ h m nào cũng có, ch a k các xe ph c đ nh và l u đ ng. Còn Hà N i thì báo chí cho bi t, Hà N i cũng đ ng vào th i k "bung ra" c a ph . M i đây Hà N i có ông giáo s Lê Văn Lan đã v n đ ng "ph ng pháp l ch s " (?) đ nói v các giai đ n ti n hóa c a ph , và còn làm m t b n "th ng kê ph " n a. Theo ông, s ti n hóa này đã tr i qua "4 b c". B c th nh t là giai đ n "Hà N i hóa" t đ u th k 20, khi n ph tr thành m t đ c s n c a Hà N i, và các t nh khác Mi n B c n u ph thì cũng n u theo ki u Hà N i. Th nh là giai đ n phát tri n "c đ i n", g m nh ng năm trong 2 th p k 40-50. Có l đây là lo i ph c đ i n theo "gu" c a ông bô tôi ch ng? Th ba là giai đ n "m u d ch", nh ng năm 60-70. Th t là giai đ n "bung ra" t nh ng năm 80 đ n nay. Ông giáo s này có v có lý, nh ng chia giai đ n tròn tr a, c ng ng c nh th có ch không n, thi u tính... khoa h c, vì trong th p k 50 thì tr c và sau 1954 khác nhau m t tr i m t v c. M t khác, theo nhi u ng i, giai đ n g n đây nh t - t th i đ i m i đ n nay, t c là t 1990 - có l nên g i là giai đ n "ph c h ng" c a ph .. Hà N i, vào nh ng năm cu i c a th i "ph m u d ch", ph có bán quán ăn t ng tr khách s n Phú Gia, c nh B H . B y gi thì cái quán y đã thành "rét-tô-răng" mà không còn món ph n a. Ph Hà N i có lúc đã tiêu đ i u, song b y gi có th nói ph Hà N i đã s ng l i, và đ ng "bung ra"... theo nhi u nghĩa.

V "th ng kê ph " thì ông giáo s Lan cho bi t, theo nh ng gì ng i ta nghiên c u đ c Hà N i, ph đã có c 100 tu i. Ph là món ăn do ng i Vi t ch ra, hay du nh p t Trung Qu c? Câu tr l i đã rõ ràng: ph là món ăn hoàn toàn Vi t Nam, vì n u t Trung Qu c thì t i sao gi này Trung Qu c không có món ph ? Còn ph đã g n tròn, đã tròn, hay đã h n 100 tu i, thì ch ng ai kh ng đ nh đ c ch c ch n và rõ ràng, mà có l cũng ch ng có gì quan tr ng l m. Đ i u quan tr ng là ph đã nh m t cây c th , b t r , đ m ch i, lan t a sâu vào (b đ) lòng ng i, đã kh ng đ nh đ c v trí đ c nh t vô nh c a nó trong n n văn hóa m th c c a ng i Vi t c trong l n ngoài n c. Đ n nay ít nh t cũng đã có vài công trình kh o sát, nghiên c u r t "nghiêm túc" v ph , đ i "góc đ l ch s và văn hóa" nh c a H i Văn ngh Dân gian Hà N i, hay đ i "góc đ khoa h c k thu t" c a B môn Công ngh Ch bi n Tr ng Đ i h c Th ng nghi p Hà N i. Theo th ng kê trong sách v báo chí Hà N i hi n nay thì tài li u nhi u nh t đã

kê đ c 17 món ph , g m ph chín, ph tái, ph g u, ph s n, ph sách, ph xá xíu, ph gà, ph gà xào, ph xào m m tim gan, ph xào dòn tim gan, ph bò xào dòn, ph gà xào dòn, ph áp ch o n c, ph áp ch o khô, ph s t vang v.v.... và c ph chua. Th ng kê này qu là có giá tr , song hình nh v n ch a th y đ so v i th c t ph Hà N i bây gi . Ít ra cũng thi u m t vài món, mà dù ch a đ c th a nh n chính th c, v n có nhi u ng i thích ăn, nh ph m c, ph th p c m... Ông bô tôi đã ăn xôi nghe kèn t cu i th p k 60, n u ng còn s ng thì s b o là trong 17 món ph đó, ngoài ph bò chín, còn 16 món kia là "báo lão báo u" h t. Ph bò cho t i nay v n là "ph căn b n" trong h m bà ng các món ph hi n hành. Ph n l n các quán ph n i danh trong hàng ngũ "Hà Thành đ nh t... ph" bây gi cũng v n là các quán ph bò!

M t ông ký gi cho bi t, cái c nh x p hàng v n ám nh ng i dân Hà N i m y ch c năm c a th i bao c p, đ n nay ch a h t h n. Bu i sáng c 8-9 gi , đi qua các ph Bát Đàn, Tôn Đ c Th ng, Lý Qu c S ... ng i ta v n th y c nh x p hàng r ng r n đ ăn ph , nh ng ngày nay ng i ta x p hàng v i m t ý nghĩa và tâm tình khác h n. Ph ph Lý Qu c S thì sáng nào cũng có m t ông đáng ch ng là nhà doanh nghi p qu c doanh b , ăn m c r t x n, đ u ch i lảng m t t, còm lê cà v t ch nh t , tay lăm lăm đ n tho i di đ ng t xe Toyota Camri đ i m i b c xu ng, cũng đ ng x p hàng kiên nh n ch đ n l t. Th i bu i này th i gi là ti n b c, th mà m t c m y ch c phút ch đ ch ăn m t bát ph cho b ng đ c thì th t là sang và... gần!

Nghe nói m t trong nh ng quán ph lo i ngon nh t c a Hà N i hi n nay là ph Bát Đàn. Ph Lý Qu c S còn g i là "Ph Bà Ng c", vì bà Ng c làm "k thu t viên" chính, cũng ngon ngang ng a v i ph Bát Đàn. Ph Hàng Mu i cũng ngon, tuy món th t chín h i c ng h n m t chút. Ph "tái lán" ngon nh t có l là Ph Thìn Lò Đúc, n c dùng đ m đ , h i béo do th t xào lán, song không ng y. Còn Ph Hàng B t (ph này gi đã đ i tên thành Tôn Đ c Th ng, song ng i ta v n quen g i tên ph cũ) có món "b u b i" là ph s t vang, nhu m ra đ c bánh ph . Tuy nhiên, các món ph tái tr n, tái lán, chín.... đ u ngon. Đ c bi t h n n a là cô bán hàng, hình nh ch a... ch ng, r t xinh đ p, tr ng tr o, m t s c nh dao cau, và lúc nào cũng trang đ m r t k c ng nh s p đi nh y đ m, m c đ đ m ng i làm ph m i kiêu ch , vì cô r t ít c i. Ph gà n i ti ng có quán Ph Nam Ng . Bà ch quán h i đ ng bóng, song ph r t ngon. Ngày x a, ông Nguy n Tuấn đã t ng s r i ng i ta s làm "ph h p" thì không còn là ph . Bây gi thì ch a th y ph đ ng h p, mà m i ch có "ph ăn li n" c a Công ty Vifon, s y khô cho vào gói, có b t nêm, nh mì ăn li n v y, và t t nhiên là... không ng i lái. Kh i ph i nói, th này thì đúng là "ch ra cái quái gì c ".

Tôi thì không đ n n i th c u và quá khích nh ông bô tôi, nh ng tôi cho r ng ph i "chính danh", vì đã kêu b ng ph thì ph i là... ph , nghĩa là có mùi ph , v ph , và ch là ph bò. Còn n u c đ m bánh ph - v n ch là b t g o - tr n v i đ món bi n t u sau này nh th t gà, tim gan, đ lòng, s t vang v.v... thì "c ng dâm" cái tên ph quá, mà nên g i là h t u bò kho, h t u xào đ lòng, h t u gà v.v... vì h t u là s i b t (âm Qu ng c a t ng Hán "kh a đ i u"), s i b t thì mu n xào n u v i gi ch đ c. N u không thì bún c, bún riêu... cũng có th g i là ph c, ph

cua... hay sao? Còn nh ng lo i ph khác Hà N i hi n nay nh ph tim gan, ph m c, ph th p c m... nói tr n, thì xin l i, "b lão b l u" h t!

Tuy nhiên, trong th i k "bung ra" c a ph t Nam chí B c hi n nay, hình nh các món ph xào và ph áp ch o đã th t truy n. H i sau 1954, Sài Gòn cũng có xu t hi n m y món này, sau đó thì m t th i gian ti m ph 79 đ ng Võ Tánh, g n Ngã Sáu Sài Gòn cũng có m y món này, nh ng không ph i là tay chuyên môn làm, nên ít khách kêu, r i d p luôn, vì h i đó ng i mu n ăn ph xào, ph áp ch o, ch là thành ph n B c K di c , t c Bê 54 nh gia đình tôi ch ng h n. Ông bô tôi cũng thích ăn m y món này, ngoài ti m không có thì bà bô tôi làm nhà cho ng ăn đ v y. Ph áp ch o hay ph xào thì cũng g m 2 thành ph n chính, là bánh ph và "ng i lá". Quan sát bà bô tôi làm thì bánh ph t i mua v t ng lá, ph i x t to b n, lo i bánh r vô th y d o và ráo tay, không dính tay, không thoa d u (mùi d u khi n ph b h i d u). Ph xào thì có xào m m và xào dòn. ph áp ch o thì có áp ch o khô, áp ch o n c. N u làm ph xào m m thì sau khi x t, bánh ph đ c g t i ra, r c m t tí mu i, tr n đ u, b bánh vào ch o d u th t nóng, t i m ng ra, đ o nhanh tay cho bánh kh i cháy. Khi s i bánh sẵn l i thì r c hành hoa (ph n tr ng c a c ng hành lá) x t nh , đ ra đũa, r i m i xào "ng i lá" đ lên. Bánh ph xào dòn thì ph i r c đ u b t n ng vào bánh ph , r cho t i, không s i nào dính s i nào, r i cho vào ch o d u nóng, l t qua l t l i cho v dòn thì l y ra đũa ngay, r i đ "ng i lá" lên. Ph áp ch o khô hay áo ch o n c thì cũng theo cách t ng t , ch khác là th i gian áp bánh ph vô ch o lâu hay mau thôi, áp ch o n c thì áp mau, áp ch o khô thì áp lâu. Áp ch o khô thì ăn khô, còn áp ch o n c thì v n ph i chan n c dùng nh ph n c v y. "Ng i lá" là th t bò phi-lê x t m ng, to b n, xào v i c n tây, cà r t, cà chua, g ng...

G n đây, v i th i "bung ra" và "ph c h ng" c a ph , thì ph xào và áp ch o đã th y xu t hi n i vài ti m nh ph B c H i đ ng Nguy n Du Q.1, ph Bình đ ng Lý Chính Th ng (Yên Đ cũ) Q.3, ph Dũng đ ng Tr ng S n (đ ng m i m khu Tân S n Nh t, Tân Bình). M y anh già Bê 54 bao năm không đ c ăn ph xào, ph áp ch o, r nhau đi ăn ti m đ c nghe đ n ngon nh t, là ph B c H i Nguy n Du (ph i g i nh v y đ phân bi t v i hàng lo t ph B c H i m c lên m t s đ ng ph khác). Đ c đ i m c a ti m này là đ u b p và ph c v (ch y bàn) đ u là đàn ông, và bán v i giá h u ngh , 20 ngàn m t đũa ăn no. Tôi cũng đã ăn th , nh ng tôi v n không tìm l i đ c h ng v ph xào và ph áp ch o ngày x a Hà N i n a, m t ph n do ph ngày nay bi n t u búa xua, ph n vì chính cái gu c a mình có th đã thay đ i t h i nào mà chính mình cũng khó nh n ra.

Ăn ph - và ăn nh u nói chung - mà ch có m t mình cũng bu n, sáng s m tôi xách cái x đ p băng qua C u Ki u, đ n h u m t anh già khu C xá Nguy n C Tr n, ngã t Phú Nhu n, tính r qua ph Quy n bên kia ngã t chấp m t t ô, nh ng anh già ghi n ph này v n ham c a l , chuyên s u t m cái m i, l i r đ n ăn m t gánh ph đ ng, và nói là ch m i xu t hi n ít lâu g n H t m Chi Lăng, anh già còn qu ng cáo là gánh ph này có mùi Hà N i cũ. Tôi ô-kê c p k , vì nh đã t ng thú nh n, h tôi bi t ti m ph , quán ph , gánh ph nào m i xu t hi n là s n sàng đi "th c t " ngay. Ông bán ph tu i m i kho ng ngũ tu n, góa v , là dân Ô Ch D a, Hà N i, nh p c Sài Gòn m i đ c ít tháng, cho bi t là ông ta bán ph gánh Ô Ch D a c ch c năm nay, k t sau ngày đ i m i, nh ng đã đánh li u đ n cô con gái duy nh t vô Sài Gòn, và khoe r ng ng đã quy t đ nh đúng, vì m t tu n bán Sài Gòn ki m b ng c tháng Ô Ch

D a. Qu th t, m i sáng ra mà gánh ph c a ng đã đông khách, cô con gái xinh x n tu i m i đôi m i ph vi c cho b nh tr n bánh, chan n c lèo, b ng ph cho khách... ng v a x t th t, r c hành... v a trò chuy n v i anh già b n tôi. ng m c sau m t th i gian c n ki m dành d m, s m m t quán ph nh , và nh t đ nh s gi v đ c tr ng ph Hà N i. Sau này thì không bi t sao, ch hi n gi thì ph c a ng tuy không ngon l m - có l tôi đã quá xa cái v ph Hà N i c a g n 50 năm tr c, mà ch còn quá quen v i ph Sài Gòn - nh ng qu là ph c a ng có khác ph Sài Gòn, ít nh t là v m t... hình th c, t c là không có giá s ng, không có rau th m linh tinh, không có t ng đ t ng đen, mà ch có t trái, hành tây và rau ngò. Khách ph i ăn đ ng n u vài cái gh đ u quanh g c cây l n đã có ng i ng i, và dù đ ng hay ng i thì cũng m t tay b ng tô, m t tay c m đũa vì không có bàn, và ph i kê tô vô mi ng mà húp vì không có mu ng.. Nh ng v a ăn v a ng m nghĩ thì v ph cũng thanh , không gây, không ngán. Theo thông l , tôi là ng i đ xu t chuy n ăn ph thì tôi ph i tr ti n. Đ đáp l i, anh già kéo tôi v nhà nh, chiêu đãi m t c càphê c đ i n "cái n i ng i trên cái c c", kèm vài đ u Ba S mà lai rai chuy n ph . Anh b n này c a tôi sinh th l m, đi đ n đâu là th th n r i vãi rông r ng đ n đó, nh ng toàn là th c a thiên h không hà. Sáng ra có tô ph đ m môm Ông Th n Kh u, th y đ i lên h ng, nh bèn ngâm hai câu th s c mùi ph :

H ng th m trình n ? không ph i!
H ng ph th m đ y nh ng s m mai....

Gì ch th v i th n là tôi k nh t, vì h ng khoái, ho c... h ng bi t khoái th cao c p bí hi m, mà ch khoái th di u, th cà ch n, đ c lên là nó đi vào t n c t ! Thành th hai câu th này nghe qua gi ng đ u thì cũng có v đ ng đ c, có v th l m, nh ng nghĩ l i thì có cái l n c n, b t n. "H ng ph th m đ y nh ng s m mai" thì đ c quá r i, nh ng mà c nh gi y tr ng m c đen thì làm sao l i có th l n l n "h ng th m trình n" v i mùi... ph đ c nh ? Anh già ch c i m m chi c p, chê tôi ngu! Mà tôi ngu th t! Mãi sau m i ch t hi u ra, con gái nhà hàng ph thì ng i ng m th m mùi ph ch sao, cũng nh cô hàng càphê thì th m mùi càphê, cô hàng nhang thì th m mùi nhang, cô hàng m m thì th m mùi... m m y mà. V y thì cô gái B c K xinh x n tu i đôi m i, con ông hàng ph h i nãy, không ph i là có cái "h ng th m trình n" quy n v i cái "h ng ph th m đ y nh ng s m mai" hay sao! Anh già này ghê th t! Hèn gì c r tôi đ n gánh ph đó cho b ng đ c, b c ph Quy n mà tôi v i nh v n th nh tho ng t i ăn t c m y ch c năm nay.. Hi u ra nh th , tôi l i c m th y... yêu hai câu th này m i ch t ch , bèn h i là th c a ai. nh thú th t là không bi t, nh ng l i thông m t câu: "Hình nh c a... T n Đà!" Tôi giấ n y lên t c thì. Cái gi ng đ u đó rõ ràng là th sau này, không th là th c a th i ti n bán th k 20 đ c. Ngoài ra, gì ch v th T n Đà, thì ai ch nh đ ng có c i v i tôi. Ngày x a ông bô tôi có 2 cu n T n Đà V n Văn, T p 1 và T p 2, "cò-l ch-xông" toàn b s nghi p th (văn v n) c a T n Đà, mà tôi t ng đ c đi đ c l i r t nhi u l n. Sách in gi y b i vàng khè, nham nhám, ch có cái bìa là gi y c ng tr ng tr o, i gi a trang bìa c a c 2 cu n đ u có hình v m t ng i đàn ông gánh hai cái thúng, đang b c đi, đ u đ i nón lá s p xu ng che c m t, bên d i có hàng ch "Gánh văn lên bán ch tr i". T lúc còn nh xú, tôi đã khoái cái hình v đó r i. Thành th đ ng có cái gì cũng... đ lên đ u ông T n Đà! L i n a, nói chuy n ph thì ai ch nh cũng đ ng có hòng c i v i tôi, vì tôi có cái t t là làm "cò-l ch-xông" b t c chuy n gì liên quan đ n ph , vì tôi nghĩ, k mê ph cũng nên rành chuy n ph , còn không thì ch ng khác gì nhà văn mà... mù Văn h c s v y!

Không ph i ch riêng anh già b n tôi nghĩ hình nh hai câu th ph đó là c a T n Đà, mà th m chí tr c đây còn có k tung ra gi thuy t cho là chính ông T n Đà đã đem món ph c a Mi n

B c vào Sài Gòn. Gi thuy t này d a vào câu chuy n c a nh ng năm tháng T n Đà cùng Ngô T t T lang thang vào Nam K c ng tác v i ông Di p Văn K làm báo Đông Pháp Th i Báo. Có l n ông th n nông kiêm con sâu r u này t ng ch i ch : "Đ t say đ t cũng lẫn quay, Tr i say m t cũng đ gay ai c i?" - đã cao h ng c y g ch sân nhà, cu c đ t lên tr ng húng giũ đ ăn bò tái, bê thui, tr ng húng qu đ ăn ti t canh , th t chó (cho nên ngoài B c m i g i húng qu là húng ti t canh , ho c húng chó)... R i m t bu i chi u l nh l o hi m hoi c a Sài Gòn, ông đã t n u ph đ chiêu đãi b n bè, ai ăn cũng khen ngon. T đó, món ph d n d n đ c ph bi n r ng rãi! Yêu ph và yêu T n Đà đ n m c gán cho ông cái công lao đem ph t B c vào Nam thì cũng thông c m đ c đi, vì có ng i còn yêu ph nh yêu ng i tình n a kìa. Khi p l m! M t nhà văn B75 l n tu i t ng vi t v "tình yêu ph" c a mình: "Nh ng ngày trong lòng bu n vui không rõ r t, t nhiên ng i ta l i th y thêm m t tô ph v i lòng d n náo, v i c m giác nh nh ng i yêu đã h n mà nàng không đ n". i dz i! L i thêm m t ông c t ph v i đàn bà!

Th t ra, ph ch m i có m t Sài Gòn t th p k 40, và ch g n đây ng i ta m i tìm ra m t ch ng nhân c a Ph . Đó là bà c Tr n Th Năm, nay m i... ngoài 80 tu i xuân, l ng còng, tóc b c ph , s 63/5 trong H m Pasteur, sau r p hát Vinh Quang. Bà k :
"T năm 1942, ông bác c a tôi là c K nh t làng Vân Đình (Hà Đông) vào Sài Gòn l p nghi p. Ông bán gánh Ph B c trên đ ng Lagrandière (Gia Long cũ, nay là Lý T Tr ng). Mãi đ n năm 1949 m i chuy n v đây m xe ph , tôi còn nh lúc đó m i tô ch có 2 xu, tô đ c bi t 3 xu. Sau đó c K nh truy n ngh cho c Minh, là anh ru t tôi. Thu y ph B c không có giá s ng và các lo i rau lung tung nh bãy gi , nh ng vì kh u v c a ng i Sài Gòn nên chúng tôi ph i chi u theo".

Ông An - con c a c Minh - nay là ch nh nhân Ph Minh, cho bi t ngày x a trong h m này có c lo t quán ph m c lên, nh ng nay ch còn m t mình gia đình ông "tr " l i đ c. Kho ng th p k 1950, các văn ngh sĩ, chính khách Mi n Nam n m n p đ n đây b t k ngày đêm. H i đó ai mà không mê ph trong H m Pasteur này. Trong s nh ng th c khách, có l ông Tr n R c - ch ti m gi y trên đ ng Espagne (Lê Thánh Tông ngày nay) m i th t s là ng i có tâm h n thi sĩ nh t, không k t h p th v i... gi y, mà l i k t h p th v i ph . Vì khoái ph Minh mà ông đã sáng tác bài th t tuy t t ng ch quán đ treo trong quán ch i:

Nô n c đ n vang kh p th thành Tr n Minh ph B c đã l ng danh Ch đ : tái, chín, n m, g u, s n Gia v : t ng, rau, t, m m, chanh .

"Th Ph" nh v y cũng là đ t r i, nh t là bi u l đ c cái tâm tr ng yêu ph , m c dù h i có v ... qu ng cáo ti p th !

Không hi u ông bà khu t m t khu t mầy nào xui khi n mà t đ ng b a nay tôi l i n i h ng, nói nhi u v ph đ n th , ch còn nhi u gi y đ nói v nh ng món khác c a m t Sài Gòn vào đ u thiên niên k m i. H i tr c 1975, Sài Gòn có câu đ i ph c a ông "th s p ch" Th y

Khóa T nh v y, ông này thì ch là.... th s p ch thôi, ch không có tâm h n thi sĩ nh ông ch ti m gi y:

Tái chín n m giò vè, tiêu t rau th m giá s ng
Sách g u gân m s n, t ng chanh n c béo hành tr n.

Ông này ch c ph i là tín đ c a ph nên m i c m khái mà s p ch nh th . V m t k thu t thì cũng đ c đi, nh ng v n i dung thì có ng i chê ph này không ph i là ph B c chính c ng, vì có c giá s ng, nh ng b t quá khích m t chút thì hi u đây là Ph Vi t Nam, không còn phân bi t Nam hay B c n a, vì dân Bê75, Bê90, Bê2000 hay B gì đi n a thì vô Sài Gòn cũng ăn ph v i giá s ng nh điên, còn xét v m t l ch s thì câu đ i này cũng có th đ c coi là m t b ng ch ng "mang tính văn hóa" trong m t giai đ o n l ch s c a ph v y. Th Ph và Câu đ i Ph này cũng góp ph n đ a ph vào văn h c n c nhà, vì tr c kia m i ch có vài bài ti u lu n v ph c a m y ông nhà văn ti n chi n thôi, mà tôi kêu đ i là "văn ph ":

Vũ B ng, tác gi "Mi ng Ngon Hà N i" t ng mô t :

"N c dùng nóng l m đ y, nóng b ng r y lên, nh ng ăn ph nh th m i ngon. Th t thì m m, bánh thì d o, th nh tho ng l i th y cay cái cay c a g ng, cay cái cay c a h t tiêu, cay cái cay c a t. Th nh tho ng l i th y th m nhè nh cái th m c a hành hoa, th m hăng h c cái th m c a rau th m, th m dịu d u cái th m c a th t bò t i và m m, r i thì hòa h p t t c nh ng v đó l i, n c dùng c ng t l đi, ng t m t cách hi n lành êm d u, ng t m t cách thành th c..."

Nguy n Tuân, tác gi "Vang Bóng M t Th i" thì mô t c m giác v ph :

"Mùa n ng ăn m t bát, ra m hôi, g p c n gió nh ch y qua m t l ng, th y nh gi i qu t cho mình. Mùa đông l nh, ăn bát ph nóng, đôi môi tái nh t th m t i l i...."

Còn "cây" truy n ng n Th ch Lam thì bình lu n:

"N u là gánh ph ngon thì n c dùng trong và ng t, bánh d o mà không nát, th t m g u dòn ch không dai, chanh , t v i hành tây đ c . Ch còn gì ngon h n bát ph nh th n a"...

G n đây thì m t ông nhà văn nhà báo Hà N i nh p c Sài Gòn - cũng có cái t t c t ph vô đàn

bà, th m chí còn coi ph nh v mình - khi bình lu n v ph cũng kh ng đ nh ph ngon thì n c ph ph i trong:

"...Ng i th y chung v i ph bao gi cũng mu n nhìn tô ph n c trong, gi ng nh ng i đàn ông trung thành v i v , ch mu n nhìn ng m nàng trong nét đ p chính chuyên, không son ph n. Ph cũng v y. Ch ng có ng i sành đi u nào i n tàn nh n đ n đ cho c t ng đen i n t ng đ vào tô ph c a mình c . Màu s c y không ph i là s c màu c đi n c a tô ph đã đ nh hình t bao th p k nay".

Cung cách ăn ph thì v n còn là v n đ tranh cãi, ăn thua quan ni m và kh u v c a t ng ng i. M t ông nhà văn Nam K là Trang Th Hy thì trong lúc nói chuyện ph v i b n bè, đã nghĩ sao nói v y theo ki u ph i bò ru t ng a, phang m t câu..... đ xa nhau:
"Tao là dân Nam K chánh g c, vô quán ph , th y tô ph n c trong khá đ p, h p đ n, v y mà có cha dz ng vô c c t ng đen, ngó h t mu n ăn!"

M t s "ph gia" i còn bàn r ng ăn ph thì ăn vào th i đi m nào m i tuy t ngon? Ăn lúc sáng s m thì đã đành là ngon r i, h u nh đa s dân mình th ng ăn ph lúc sáng s m, b t đ u m t ngày làm vi c, coi nh b a ăn sáng, b a lót lòng. Nh ng có ng i i cho r ng ngon nh t v n là lúc khuya kho t "n a đêm gi Tý tr ng canh ba", th b lang thang trên đ ng ph , b ng đói, là đ con nh n trong men say i n bu n ng mà i m nh i nh ng phi n mu n trong ngày, nh ng b t h nh trong đ i, lúc đó mà "ch i" m t tô ph nóng th m i ng thì s th y t nh h n, t nh nh cái con sáo s u, đ r i i th y yêu đ i nh ... th ng l ! Cũng vì lý do đó mà trong cái phong trào ăn khuya - đang tr thành thói quen c a dân Sài Gòn hi n nay - ph v n là món đ c chi u c đông đ o.

Nhà văn nhà báo ng i ta m i dám bình lo n linh tinh các cái nh th , ch tôi đâu là cái thá gì, i b t tài vô t ng, cho nên h ng dám bàn u v cung cách ăn ph c a ng i khác, quy n t do c a ng i ta mà, mi n sao ng i ta ăn th y ngon thì thôi, m c k ng i ta, mình c ăn theo cách c a mình, t i sao i ch trích ng i ta, b t ng i ta ph i gi ng mình? "Không gì quý h n đ c l p t do" mà! Ông b tôi ăn ph ki u B c K c đi n, cho nên t lúc đi c năm 1954 cho đ n lúc ăn ph cũng, không bao gi ăn lo i rau th m nào khác rau mùi (ngò) v i lý do ngò là rau c a ph , húng qu là c a ti t canh và th t c y, húng gi i là c a bò thui bê thui, kinh gi i là c a bún riêu, tía tô là c a c ch v.v... Đ i tôi còn đ , ch đ i con tôi thì rau gì t i nó cũng "phang" tá l , ch còn theo sách v gì ráo tr i.. Con gái i n c a tôi năm nay 41, tâm s v i tôi: "Ti m ph nào không có ngò gai thì đ ng có hòng con vô!". Nhi u lúc nghĩ cũng s là cha con tôi làm t i vong linh ông c ! Nhi u quán ph Sài Gòn bây gi đ n ra đ lo i rau th m, có n i còn có c rau xà lách n a! T B c di c vào Nam, ph đã nghiêm túc th c hi n nhu n nhuy n câu t c ng "nh p giang tùy khúc, nh p gia tùy t c", ch ng nh ng có đ rau th m các lo i, k c rau đ p cá, ngò gai, ngò om (là nh ng th rau c a canh chua Mi n Nam)... mà còn c giá s ng (c a h ti u) n a, gi ng nh m nh đ t Mi n Nam r ng m vòng tay đón nh n dân nh p c t kh p mi n đ t n c, cũng nh đ dằng nh đ ng hóa m i khác bi t văn hóa v y.

Tuy nhiên đ n nay v n còn m t quán ph gi đúng h ng v B c. y là Ph Bà D u, ng i Nam Đ nh, c u i H m 288 đ ng Nam K Kh i Nghĩa (Công Lý cũ). Gi i sành ăn g i là ph Cây Tr ng Cá, vì t năm 1950, t r c quán có m t cây tr ng cá i n. Cách g i tên đ nh nh

v&#y r&#t quen thu&#c ở Sài Gòn - Mì Cây Nhãn, Mì Cây Gõ - ch&#ng h&#n. Tr&#i qua bao h&#ng ph&# tang th&#ng, cây tr&#ng cá không còn, bà D&#u cũng tr&# thành "ng&#i muôn năm cũ", con trai bà là ông Bình n&#i nghi&#p nhà, cho nên dù quán không có b&#ng hi&#u, ng&#i ta cũng có th&# g&#i là ph&# Ông Bình, ho&#c ph&# Lâm cũng không sao, vì anh chàng tên Lâm là ng&#i th&#u ti&#n. Ở quán ph&# này, t&# tr&#c 1975 và đ&#n c&# bây giờ, ng&#i ta đã g&#p khá nhi&#u ngh&# sĩ, ca sĩ, nhà th&# nhà văn nhà báo... Ở đây bánh ph&# s&#i nh&#, m&#m nh&#ng không nát. N&#c l&#o đ&#m đ&# cái v&# ng&#t thanh, đ&#u, c&#a x&#ng và t&#y bò h&#m r&#c, ch&# không ph&#i c&#a b&#t ng&#t, c&#a đ&#ng. Các lo&#i th&#t n&#m, g&#u, s&#n, gân, giò, v&#, n&#c... đều ra đó. Không có b&#t c&# lo&#i rau gì kèm theo, ch&# có hành tây và nh&#ng c&#ng hành tr&#n.

Y&#u t&# h&#p đ&#n c&#a b&#t c&# quán ăn nào cũng không ch&# là cách n&#u món ăn, mà còn là cung cách ph&#c v&#, hi&#u ý khách. H&#i th&#i bao c&#p, c&#a hàng ăn u&#ng còn là c&#a nhà n&#c, t&# anh ch&#y bàn đ&#n cô th&#u ngân bán phi&#u đ&#u là cán b&#, th&#c khách x&#p hàng mua phi&#u vô ăn b&# coi nh&# đi ăn xin, nay thì l&#i quay 180 đ&# cái r&#t, tr&# tr&#n tôn x&#ng khách hàng là "th&#ng đ&#!" Nh&#ng ở quán ph&# Minh và ph&# Bà D&#u thì khác, tr&#i bao v&#t đ&#i sao đ&#i mà th&#i nào cũng v&#y, khách ch&# đ&#n quán vài l&#n là ch&# quán bi&#t ngay cái gu ra sao, và còn nh&# m&#t. Sài Gòn hi&#n nay có cái n&#n t&#n ti&#n g&#i xe khi đi ăn u&#ng - nhi&#u khi g&#i r&#i mà v&#n m&#t xe nh&# th&#ng - nh&#ng n&#i đây g&#i xe không m&#t ti&#n, có ng&#i trông coi chu đáo. N&#u là khách quen thì c&# vi&#c l&#ng th&#ng b&#c vào, thông th&#ng i xu&#ng gh&#. Không c&#n lên ti&#ng g&#i, ch&# sau kho&#nh kh&#c, m&#t tô ph&# đúng ý đ&#c c&#n b&#ng ra, đ&#t nh&# nh&#ng ngay tr&#c m&#t, khỏi nghi ngút th&#m đ&#c mũi. Ng&#i đ&#n ăn t&#ng mình không ph&#i đ&#n quán, mà có c&#m giác nh&# ăn ở nhà ng&#i b&#n thân v&#y.

Cái gánh ph&# m&#i xu&#t hi&#n trên l&# đ&#ng Chi Lăng Phú Nhuận nói ở đ&#u th&# khi&#n tôi nghĩ đ&#n nh&#ng ng&#i ngày x&#a t&# B&#c vô Nam ch&# có gánh ph&# trên vai, mà r&#t t&# tin r&#i b&# quê nhà đi l&#p nghi&#p. M&#t gánh ph&# đ&#ng lên, r&#i truy&#n ngh&# l&#i cho con, cho cháu. Và cũng chính ngh&# y đã t&#o cho con cháu h&# m&#t hi&#n t&#i, m&#t t&#ng lai nh&# ngày nay. Con cháu h&# hôm nay h&#c lên Đ&#i h&#c, du h&#c ngo&#i qu&#c, đi kh&#p năm châu b&#n bi&#n cũng ch&# b&#t đ&#u t&# m&#t gánh ph&# c&#a ông cha. Chính ông Minh, ông An đã t&# hào khi tâm s&# v&#i khách nh&# th&#. Ch&#c ch&#n còn có nhi&#u ng&#i bán ph&# cũng t&# hào nh&# th&#.

Nh&#ng ph&# Hòa thì l&#i là tr&#ng h&#p ngo&#i l&# - ngo&#i l&# đ&#n cái đ&# tr&#o ngoe - vì ch&# ph&# Hòa sau này l&#i là ng&#i Mi&#n Nam, nh&#ng v&#n t&# hào ph&# Hòa c&#a mình m&#i là "ph&# Hòa gin" (t&# ti&#ng Pháp "origine" - nguyên ch&#t, nguyên g&#c). S&# là kho&#ng nh&#ng năm 1950, có m&#t ng&#i B&#c di c&# vào ở Xóm M&#i (Gò V&#p), tên là Hoánh, không rõ h&# gì. C&# vào lúc x&# chi&#u, ông Hoánh đ&#y xe ph&# đ&#n v&#a h&# Ng&#t Pasteur - Hi&#n V&#ng (Võ Th&# Sáu bây giờ), bày ra vài cái bàn và gh&# đ&#u, bán cho khách ăn t&#i, ăn khuya. Xe ph&# y có ti&#ng là ngon v&#i n&#c l&#o trong và ng&#t, bánh ph&# m&#m, có đ&# lo&#i th&#t theo ý khách. Do đó, tuy là xe ph&# v&#a h&# nh&#ng khách ăn r&#t đông, nh&#t là dân ch&#i khuya t&# các h&#p đêm, vũ tr&#ng ra th&#ng coi xe ph&# ông

Hoánh nh đi m h n cu i cùng. Đ khách d nh n đi n mà tìm đ n, ông Hoánh nghĩ là ph i có m t b ng hi u nh treo x xe ph c a mình, nh ng không bi t đ t tên gì cho đ nghe, vì cái tên Hoánh c a ông nó k c quá, ông bèn ch n cái tên Hòa, ch ng có liên quan gì t i ông, có th ch vì cái tên Hòa nghe nó có v ... hi n hòa mà thôi. T đó xe ph ông Hoánh có tên ph Hòa. Theo i k c a bà Cao Th Xiêm, ch ti m ph Hòa hi n nay, thì công th c n u ph t xe ph Hòa ông Hoánh đ n ph Hòa Pasteur ngày nay v n không có gì thay đ i. Ch ng nh ng l u truy n công th c, mà c cái tên Hòa cũng đ ng v ng c n a th k . Đi u tréo c ng ng ng là bà Xiêm i ch ng có h hàng bà con ho c đây m r má gì v i ông Hoánh c . Bà là dân Nam K r t, quê Trà Vinh, còn ông Hoánh là dân B c K "ri c ". Nh ng duyên s i s p x p bên c nh xe ph ông Hoánh có xe n c mía ăn theo c a ông Phan Anh Ngo t - đ ng c a bà Xiêm. Khi đó v ch ng cô và đ ng c a bà Xiêm Sài Gòn không có con, m i nh n đ a cháu gái tên Xiêm t Trà Vinh lên làm con nuôi. Ông Hoánh bán ph đ c m t th i gian thì đ i ngh qua ch y xe, nuôi chim cút... và xe ph đ c chuy n sang cho ông Ngo t. Ông Ngo t v n gi nguyên tên ph Hòa, gi nguyên c cách n u ph và khách hàng quen thu c. Sau thì ngày m t khá gi, xe ph tr thành ti m ph Hòa đ ng Pasteur, đ a cháu gái làm con nuôi tr thành bà ch . Sau 1975, ông Hoánh ra đ nh c n c ngoài, v ch ng ông Ngo t cũng ra ng i thiên c .

Trong cái dòng h p l u Nam-B c y, không bi t t bao gi ph B c đã bi n thành ph Sài Gòn. Tr c h t là s thay đ i ph m ch t và mùi v c a n c lèo. Ph B c chính c ng thì n c lèo ch là n c h m x ng bò đã lóc h t th t, h t b t r t k . Còn n c lèo c a ph Sài Gòn th ng cũng đ c h m t x ng bò, nh ng l i b thêm gia v , tôm khô, m c khô, nhi u n i còn n n c c c i vô! Vì th ph B c th ng h i gây gây mùi bò, còn ph Sài Gòn th ng b gia v ph l n mùi. Nh ng ph Hòa thì khác, không B c r t mà cũng ch ng lai Nam, mà là ph Vi t Nam. Bà Xiêm cho bi t ph Hòa không đ c h m t x ng, mà t m , t y, và gân bao quanh các t ng th t (mà bà g i là "da tái"), và cũng đ c h t b t r t k . V ng t c a n c lèo ph Hòa là th ng t thanh , không còn gây mùi bò. M t s th c khách, k c du khách ngo i qu c, vào ti m có khi ch c n ăn ph "không ng i lá" (không có th t) là đ . Ngoài cái ng t c a n c, cái m m c a th t, và nh t là mùi th m c a c n c lèo l n các lo i th t chín, ph Hòa ngày nay còn quy n r ng i ăn b i u đi m s ch s , đ y đ rau, giá, t ng, t, nh t là tác phong chi u khách c a các nhân viên ph c v . Yêu c u c a khách đ c đ p ng r t nhanh . Mu n ăn tái, chín, g u, giò, vè, sách, n m, gân... đ u có đ . Ng i ăn cũng có th n c m v i nh ng lát chanh m ng n c x t khéo, nh ng khoanh t t i đ y trên đĩa do chính bà ch c m dao x t h ng ngày. Chính cái mùi th m, cái v ng t m m thâm niên trên 40 năm trong ngh ph y đã t o nên m t s nghi p v ng vàng. Cái n i ph liu riu h ng ngày y đã nuôi s ng, r i làm giàu cho m t gia đình g m v ch ng v i 6 đ a con (4 trai, 2 gái) nay đ u thành đ t. M t c u đã ra tr ng là K s Đi n t , 2 c u đang h c Công ngh Thông tin Úc, m t c u đang h c Đ i h c Bách Khoa, 2 cô con gái đang h c Nghi p v Du l ch.

K t khi đ t n c đ i m i, ph Hòa càng đông khách nh ng i dân Sài Gòn b t đ u ki m ra ti n, cu c s ng ngày càng khá h n, Sài Gòn cũng ngày càng xu t hi n nhi u du khách ngo i

qu c h n, chính quy n thành ph th y có ăn, bèn đòi... liên doanh v i ph Hòa, bà Xiêm cũng th y liên doanh là có i cho c đôi bên, cho nên gi đây ph Hòa đã tr thành m t doanh nghiệ p liên doanh nh v i 20 nhân viên, công nhân, và đã tr thành đ a ch m th c quan tr ng trong các c m nang du ch c a Nh t B n, Hàn Qu c, Đài Loan... đ ng th i còn đ c gi i thi u trên các báo chí M , Úc... Cô Ph ng Châu - K toán viên c a Công ty C ph n Du l ch Qu n 3, là đ n v nhà n c liên doanh v i ph Hòa - cho bi t, h ng ngày có đ n 600-700 th c khách đ n v i ph Hòa, trong đó có nhi u khách n c ngoài. Ph Hòa đóng thu cho nhà n c 25-26 tri u đ ng m i tháng, con s không nh . Tên "Hòa" cũng đ c "đăng ký s h u công nghiệ p" đ ch ng c nh tranh không lành m nh, ch ng ki u "hàng d m, hàng nhái" đang xu t hi n lia chia trên th tr ng hi n nay. Lý do là cách đây khá lâu, trên m t s t báo Sài Gòn có m t d o đ ng qu ng cáo "Ph Hòa đã đ i v đ ng An D ng V ng , g n ch An Đông", báo h i khách đ n ph Hòa ăn đ u h i t i t p, hóa ra ph Hòa An Đông là ph Hòa d m, không ph i là ph Hòa Pasteur. M c đ u đã "đăng ký th ng hi u", nh ng bà Xiêm cũng ch ng ki n t ng gì - vô ph c đ o t ng đình mà - c đ th c khách làm "quan tòa". M t ti m ph khác m k c n ph Hòa l y tên là ph Hoa (không có đ u huy n). Nh ng ch th i gian ng n, th c khách đã phân bi t Hòa th t v i Hòa d m, Hòa nhái! Hai ti m ph d m và nhái đó m, ph i d p ti m! Chuyện ăn u ng thì trăm ng i trăm ý. Không ph i ai cũng khen ph Hòa, nh t là nh ng th c khách g c B c vào Sài Gòn sau này, v n ch quen v i ph B c, nh ng h u h t gi i sành ăn Sài Gòn tr c 75 - nhi u ng i t ng ăn ph Hòa t lúc còn là xe ph v a hè, nay tu i h c đã cao - v n là nh ng th c khách trung thành.

Dù bà Xiêm có ki n ph Hòa d m Sài Gòn thì cũng khó lòng ki n đ c ph Hòa d m nhi u n c h i ngo i, mà ra h i ngo i đ m ph Hòa Thi t, bà cũng ch ng ham. Cùng v i m y tri u ng i Vi t s ng h i ngo i, mùi ph VN đ n đ n bay xa kh i biên gi i đ t n c. Đã có nhi u Vi t ki u t M , Nh t, Đài Loan, Hàn Qu c... g i i m i v i ng b ng, l i t c h p đ n đ bà Xiêm qua n u ph, nh ng bà t ch i. Cũng có ng i h i, sao không m r ng kinh doanh ph Hòa ra thành m t h th ng g m nhi u chi nhánh nh Ph 2000 ch ng h n, bà Xiêm cho r ng ph i bi t ng s c mình, thành công c a ph Hòa nh ph m ch t, n u m ra nhi u đ a đi m s không có ng i trông coi, ph m ch t kém đi s m t uy tín, v l i căn ti m b th hi n nay - có th g i là "Nhà hàng ph " - ph c v m t l n t i 150 th c khách là đã "quá đ t yêu c u" c a bà r i, bà không quá tham lam, l i đã l n tu i, con cái đ u thành đ t, bà không c mong tr thành đ i phú. Trong khi bà ch ph Hòa "chánh hi u Bà Lang Tr c" trên đ ng Pasteur b ng lòng v i cái ti m ph duy nh t Sài Gòn có t i 600-700 l t khách m i ngày c a mình và phát tri n đ i hình th c liên doanh v i nhà n c, thì bà không th bi t hi n nay trên đ t M và các n c khác trên th gi i có bao nhiêu ti m ph , lý do đ hi u là các ti m ph y không h có liên h bà con thân thu c gì v i bà, có ch ng là cùng h H ng Bàng. Trên th c t , t t c nh ng ti m ph Hòa h i ngo i đ u là ph Hòa d m, cũng nh nh ng tên g i ph Công Lý, ph Hi n V ng, ph Pasteur... h i ngo i ch đ c dùng đ đánh vào lòng hoài ni m c a k tha h ng.

T t nhiên là v tình hình ph h i ngo i thì tôi mù r i, nh ng may là ngày nay n c ta vẫn minh ti n b l m, ngon lành l m, nhi u t báo có phóng viên th ng tr c i nhi u n c trên th gi i - đ n c cái n c Áp-Gha-Nít-Tăng m i t n hóc bà tó kia mà cũng có phóng viên VN ăn d m

đ đ h ng ngày g i tin t c bài v v n c n a là - cho nên tôi cũng nh đông đ o dân Sài Gòn ngày càng đ c bi t nhi u v sinh ho t c a ng i Vi t h i ngo i, k c nh ng chuy n khó tin nh ng có th t. Ch ng h n m t bài báo k r ng Cali có ông Y sĩ t t nghi p Đ i h c Y khoa Cali đã b ngh c u nh n đ th đ m ti m ph , bây gi có đ n 5 ti m l n, ki m ti n còn b n h n ngh y sĩ nhi u. Có đ i u, b th nh t v n là h th ng ph Hòa M .. H i năm 1999 là th i đi m ph t i Vi t Nam kh ng ho ng vì c n s t ph t-môn, thì bên ngoài Vi t Nam, ph đã v n v t i Á Châu, đ n t n Hán Thành. R i m t nhà báo Sài Gòn đi d SEA Games 19 Indonesia, lang thang các đ ng ph th đô Jakarta, đã b t ng g p cái b ng hi u ph Hòa m t ti m ph . Ch quán ph ng i Indonesia cho bi t đã h c n u ph t m t ti m ph Hòa California. V Jakarta m ti m ph , ông ta đã tr ng b ng hi u ti ng Vi t, ch vì yêu món ăn VN này và mu n gi i thi u v i đ ng bào c a ông, ch đào đầu ra khách ng i Vi t Jakarta! H ng C ng cũng có m t ti m ph mà ông ch là ...ng i Tàu ch a t ng đ t chân đ n VN v.v... Trong khi bà ch ph Hòa Pasteur ch ng thi t đem cái th ng hi u c a mình ra kinh doanh thêm đ tr thành đ i phú, cũng ch ng th a ki n ai, thì ph Hòa (đ m) M đang bành tr ng đ h t b c. Phóng viên VN California g i bài vi t v Sài Gòn cho bi t, t năm 1983, quán ph Hòa đ u tiên m t i San Jose, đ n năm 1995, Công ty Aureflam - s h u ch th ng hi u ph Hòa t i California và ph Công Lý t i Texas - đã m c th y 41 ti m ph t i M , Gia Nã Đ i, Đ i Hàn... trong đó ph Công Lý có 5 ti m. Ng i m ti m ph , mu n l y th ng hi u ph Hòa hay ph Công Lý thì i tr ti n tác quy n 12.500 USD... Ôi, đã chôm th ng hi u c a ng i ta đ h t b c túi b i, r i còn đem bán l i búa xua nh v y, sao mà khéo kinh doanh th không bi t!

Cu i cùng thì ph Hòa Pasteur v n không s h th ng dây chuy n Ph 2000 c a ông Vi t ki u M Hu nh Trung T n c nh tranh , m c đ u h th ng này đ c t ch c kinh doanh theo ki u M , có nh ng đ a đi m t t, nh ng c s b th . B i vì tôi cũng nh nhi u dân ghi n ph i Sài Gòn đ u "nh t trí cao" v i nh n xét c a m t ký gi nào đó, r ng Ph 2000 ch là "ph cao giá" mà không ph i là "ph cao c p", dành cho nh ng k d ti n, mu n "t kh ng đ nh", ch ch a ch c đã là nh ng đ a đi m thu hút ng i sành ph .

H i cu i năm 2000 thì ông T ng th ng M Lin-T n đã đ n v i ph Sài Gòn. R i ph đ c vào lúc 11g45 phút tr a, cha con ông Lin T n vào ti m "Ph 2000" t i C a Tây Ch B n Thành, s 1 và 3 đ ng Phan Chu Trinh. T t nhiên là trong chuy n đi c a ông, t m t chi ti t nh cũng đ c s p x p tr c, và chính quy n thành ph ch n món ph cho ông th ng th c là r t đáng hoan nghênh. Hà N i đã b xem k ch Tây, vào Sài Gòn mà l i b chiêu đãi bít-t t hay bánh bi-dzà thì th m l m! Còn t i sao Ph 2000 đ c ch n, thì lý do r t gi n đ - đây là ti m ph l n nh t, s ch nh t, văn minh nh t Sài Gòn, ch ch a h n là ngon nh t. Tôi m i ch vô ăn ph i ti m này đ c 2 l n, ph n vì xa nhà, đ ng ph khu trung tâm l i k t xe th ng xuyên, ph n vì ph i đây cũng ch ng có gì th t xu t s c, không phân bi t đ c v i nh ng ti m ph ngon khác, giá ti n l i m c h n chút đ nh, nói tóm l i là Ph 2000 ch a "t kh ng đ nh" đ c. Tôi là tín đ đ o Ph , mê ph t lúc ch a m c r ng. Bà bô tôi k l i r ng h i tôi đ c 7-8 tháng, cho ăn b t mà r t l i ăn, nh ng m t l n ông bô tôi g i ph gánh đi ngang c a nhà đ ng Hi n V ng (ph Montgrand cũ) Hà N i, t nhiên bà bô tôi n y ra sáng ki n là hòa thêm chút n c ph vô bát b t r i xúc cho tôi ăn, th là th ng bé c há m m ra mà ăn l y ăn đ . L n lên, tôi gi ng ông

bô tôi ch ch n ph, không ch n ti m, b i th b con tôi m i sáng sáng c t công t đ ng Hi n V ng, g n h Thuy n Quang (H Halais) mò lên t n ph Hàng Vôi đ đ ng s p hàng ăn ph gánh Hàng Vôi ngoài v a h e, g n u Trĩ Viên Hà N i. V i Sài Gòn hôm nay, Ph 2000 thì sang nh t r i, đ p nh t r i, s ch nh t r i, cách s p x p, t ch c cũng nh t, cái gì cũng nh t, k c tr nh t, nh ng ph thì ch a ngon nh t. Ti m ch a "t kh ng đ nh" đ c, ch có khách vô Ph 2000 là đ "t kh ng đ nh", vì toàn là dân sang, ng i x h p, giá chót cũng c i Dream x n, gi t theo đ i n tho i di đ ng. Ăn Ph 2000 là "t kh ng đ nh" thành ph n xã h i. Thành th s p x p cho ông Lin-T n vô Ph 2000 cũng là đúng thôi, vì Ph 2000 là "ph quý t c", v i nhà b p s ch bóng, t ch c ki u M , nhân viên trên đ i đ u m c đ ng ph c đ p m t, nhân viên nhà b p thì ngoài đ ng ph c còn đ i nón v i tr ng tinh đ b t tóc v.v... Cách nay không lâu, h i ti m ph này m i khai tr ng, tôi đã có h n m t chuyên đ ph báo cáo b n hi n r i, đ p này, cũng xin b sung chút đ nh. Ph 2000 m i ch đ c thai nghén... tình c g n đây thôi. Ng i sáng l p là ông Hu nh Trung T n, tu i ngoài 40, cái tu i đ p nh t đ l p s nghi p. Gia đình ông T n qua M t năm 1975, kinh doanh nhà hàng, và ông T n cũng là m t trong nh ng Vi t ki u M tr l i VN s m s a nh t. T năm 1989 đ n nay, ông đã l n l t sáng l p nhi u nhà hàng l n theo th th c liên doanh i Sài Gòn nh Le Mekong, Vietnam House, Blue Ginger, Lemon Grass v.v... v i m c đích là gi i thi u các món ăn VN v i ng i ngo i qu c trong khung c nh văn hóa VN. Ông T n k r ng trên chi c Boeing c a Hàng không Tân Gia Ba c t cánh t C u Kim S n (San Francisco) trong m t l n tr l i VN, ông say s a đ c cu n h i ký t a đ Starbucks Coffee - mà cô em gái t ng ông i phi tr ng San Francisco - nói v chuy n làm ăn c a tác gi trong lãnh v c m quán cà phê. T nhiên ông nghĩ r ng ph i làm ăn theo ki u Starbucks, nh ki u McDonald, Burger King, KFC, nghĩa là đi theo mô th c phát tri n h th ng nhà hàng th c ăn nhanh , t c là làm franchise. Tôi đâu bi t "phen-chai phen-l" là cái quái gì, nh ng ký gi Th c Đoan gi i thích là "m t công ty cho phép công ty khác s đ ng công ngh và nh n hi u n i ti ng c a mình đ kinh doanh ". Có đ i u khác i ch , th c ăn nhanh i đây không ph i là i bánh mì B u Đ i n, mà là tô ph VN.. Do đó ông T n quy t đ nh thành l p "Công ty Trách nhi m H u h n Ph 2000" v i s v n lu t đ nh là 500 tri u đ ng VN. M c tiêu ng n h n là s m 5 ti m Ph 2000 t i Sài Gòn, m t s ti m i Hà N i, H i Phòng, Hu , Nha Trang... Hi n nay Ph 2000 đã đ ng b đ c quy n nh n hi u trong n c và i n c ngoài. D trù là nay mai Ph 2000 s có nh ng ti m đ u tiên i Tân Gia Ba, H ng C ng, và i c bên M n a.

M t h th ng ph t m c nh th m i x ng đáng đ n ti p cha con ông Lin-T n. Cha con vô ti m thì dân chúng l i t t p đ n ch bên ngoài, ch ng ăn xong đi ra đ đ c... b t tay! Trong đám đông có 3 thi u n x nh t i, b n đ v a nh ngày h i, là Nguy n Kim Thanh , Nguy n Kim Oanh , và Vũ Ph ng Lan, xôn xao bàn tán ch tr . T đ i đ ng, ng i ta có th th y rõ b con ông Clinton ng i ăn t i m t cái bàn g n c a s . Các cô cho bi t t 8g30 phút sáng đã đ ng đ i i phía Tòa Đô Chánh cũ, vì theo ch ng tr ình T ng th ng Clinton s ghé đây đ g p các nhà doanh nghi p M g c Vi t, nh ng các cô không bi t là bu i chi u m i đ n m c đó. Cô Ph ng Lan xuýt xoa:

"B n em c đ n s m, x p hàng đ u tiên sát hàng rào, hy v ng s đ c b t tay... "Anh Bill" (?)".

i dz i! "Anh Biu" đào hoa mà i Sài Gòn ít ngày n a thì cô Ph ng Lan cũng nh kh i cô gái Sài Gòn khác s n sàng làm nh ng "Monica made in Saigon" ngay thôi! Sau m t ti ng đ ng h ăn u ng, anh Biu ra c ng Tân Thu n đ g p g m t s nhà doanh nghi p M .. Ngay sau khi nh đi kh i, không khí ti m Ph 2000 nh n nh p, t ng b ng quá c , c là vui còn h n T t. Bà ch Nancy Le (h Lê) là Vi t ki u Los Angeles, v làm ăn i Sài Gòn t 5 năm tr c đây. Bà đã m 2 ti m ph , và Ph 2000 là ti m th 3 m i m đ c 1 năm. Ph c a bà có đ c tính là n u b ng n c l c tình khi t, các lo i rau đ c r a và s p x p t ng lá m t.

Bà sung s ng khoe là ông Lin-T n đã ăn 2 tô ph - 1 tô chín và 1 tô ph gà không y da (đã đ c d n dò tr c) và khen ngon l m, "gút" l m. ng còn u ng h t ly sinh t xoài, ly cà phê s a đá, và chai n c su i. Bà cho bi t cả phê ph i pha loãng và nhi u s a, vì cà phê ki u VN r t "n ng" đ i v i ng i M . Bà h n h khoe ti p:

"Chính tôi n u ph cho ông y ăn!"

Cô Tr ng Th Ph ng Hà, k toán tr ng c a ti m, h ng ph n nói là s gi l i t cái gh ông Clinton đã ng i, nh ng cái tô, ly, mu ng nĩa, đũa ông đã s d ng, đ tr ng bày trong m t t kính. Cô hãnh di n:

"Em s đ ngh bà ch vi t hàng ch là "N i đây T ng th ng Hoa K Bill Clinton đã đ n ăn ph , và đây là nh ng v t d ng Ngài đã dùng..."

Còn cô Hoàng Kim Vân, 22 tu i, t t nghi p Đ i h c Tin h c Thành ph Nam Đ nh, ki m vi c không ra, ch m i vào Sài Gòn làm t i ti m ph này 3 ngày nên ch a có b ng tên, ph i đeo b ng tên c a cô Chi làm ca chi u. Cô nói cô là ng i may m n nh t, vì m i vào làm đã đ c b t tay T ng th ng M ! Cô t v xúc đ ng:

"S ch ng bao gi cháu đ c ni m vinh h nh nh v y trong su t đ i cháu, dù là v i v nguyên th n c nào".

Trên hai ch c nhân viên trong ti m đ u vui s ng, mẫn nguy n, dù h r t m t m i vì căng th ng. H n 1 ti ng đ ng h b con ông Lin-T n ng i trong ti m đã t o không khí căng th ng, lo âu cho toàn th nhân viên, vì ch s có nh ng s sót. Bà ch cho bi t đã tăng c ng thêm ng i t ca chi u lên, nên m t s nhân viên ph i làm vi c liên t c 2 ca. Bà t ra hào phóng:

"Tôi s b i đ ng cho anh ch em nhân viên. C đ i tôi bi t bao gi m i i đ c đón ti p m t v nguyên th Hoa K vào c a ti m c a mình".

Th là Ph 2000 đã đi vào l ch s ! Trong t ng lai g n, ông Lin-T n có thềm ph thì s có th ă Ph 2000, bi t đầu l i m N u c, là n i mà ng m i mua nhà và b có Văn phòng Ngh Sĩ.

Làm m t tô ph t nh ng i, r i tán dóc v ph - nói theo ki u văn ch ng báo chí Sài Gòn là "t n m n ph " ho c "m t thoáng ph ", r i v vi t m t "lá th ph " g i b n hi n, th y con ng i hân hoan th th i gì đâu!